

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد سعید – سعیدی

۱۴ می ۲۰۱۵

له جنوب نه شمال ته جگړه او متضاد قوتونه

افغانستان په داسې یو موقعیت کې پروت دی چې تل دقدرتونو ترمنځ دزورازموبنی میدان ګرځیدلی تاسو افغانستان له نن څخه څوسوه کاله وړاندې وګورئ چې کله دصنعتي انقلاب په پایله کې انگلستان دنورو هیوادونو لاندې کول پیل کړل او هندوستان یې دشرق الهند دکمپنی پر بانه ترخپلې ولکې لاندې راوست او خپل نظام یې جوړ کړ چې شرق الهند کمپنی خپل واک چلوه اوله بلې خوا روس حکومت وو چې هغوی داکتوبر انقلاب غزیدنه ټولې نړۍ ته کوله چې په دې کې هندوستان یو ستراتیژیک موقعیت درلوده چې دافغانستان له لارې ګرمو اوبو ته ځان ورسوي او په دې اړه انگلستان ورته خنډونه پیداکول او ددواړو هیوادونو قبایلی برخو اوقومي جوړښتونو کې خپل اجنټان درلودل چې برتانوي خپل اجنټان په ازاد قبایلو اوجنوبي برخو کې درلودل او روسی خپل لاس پوځي په تاجکو کې درلودل اودوی خپله زورازموبنه په افغانستان کې کوله. حتا دافغان انګلیس دریمې جګړې پر مهال المانی اواتریشي عسکر دانګلیس پر ضد هم دافغانانو سره اوږه په اوږه دانګلستان په مخالف قطب کې جنګیدل چې په جلال اباد کې اوضاع باثباته شي اودلومړۍ نړیوالې جګړې پر مهال روسي الماني اواتریشي بندیان ترکستان ته ولیرل چې شمیره یې یوسلو لس زرو ته رسیده چې ځینې افغانستان ته راوتیښتیدل اودامیر خدمت ته حاضر شول چې دزړه له کومې په خپل فوج کې منل.

په ۱۹۱۵م کال په کابل کې په سل ګونو عسکر اتریشي او هنګری و(۱)چې دغه موضوع ډیر اوږده ول نه غواړم مستقل مضمون ورباندې لیکل کیږي خو خلص داچې چې روس غوښتل خپل اثار هندوستان له پاره په افغانستان کې چاپ کړي او په افغانستان کې چاپ خانه ورته جوړه کړي او هندوستان ته یې دخپلو اجنټانو په لاس ولیری دهند دازادۍ غوښتونکی اشخاص هم ځینې غړی په افغانستان کې وو چې دهندوستان دازادۍ غوښتونکي وو چې برتانی څخه ځان خلاص کړي اواستقلال واخلی او په دغه لاره کې له روس څخه کومک غوښت اوروښت او روس هم ورسره کومک کوه چې محمد علی اوعبدالله سندهي روښانه بیلګې دی. کله چې عبیدالله سندهي دریشمي رومال تحریک له پلوه افغانستان ته راغی اودده ټوله مالي کومک محمد علی نومی شخص چې روسانو سره یې تماس درلوده او هندوستانی وه کوه دروسانودپیسو په کومک په ازادقبایلو کې ګرځیده اودبرتانی په اړه به یې خلک راوپارول او په افغانستان کې نږدې ملګری نادرخان وو دخپلواکۍ له اعلان وروسته په یوه مشخصه مرحله کې دافغانستان او برتانی اړیکې یوڅه ښې شوي روس له پاره دمبارزې میدان تنګ شو نوخپله اسلحه اواثاریې دافغانستان له لارې ازادقبایلو ته چې دبرتانیو هند برخه وه نشوه رسولی نودوی دپټو لارو په تکل کې شول اوخپله پاملرنه یې پامیر ته واړوله خو ناکام شول اوځینې غړی دبرتانی له خوا دجواسیسو په نوم ونیول شول چې په دغه مرحله کې عبیدالله سندهي روسی ته ځي او دلس ملیونو پیسو غوښتنه کوي چې ددغو پیسو په برکت سره به مور په قبایلو کې تبلیغ ته ادامه ورکړو اودبرتانی

پرضد به خلک راوپاروو خو هغوی دغه کومک ورسره ونکر مقصد داچي په دغه مرحله کي انگلیس اوروک په خپل منځ کي تضادونه لرل اوزورازموینه يي په افغاني خاوره کي کوله داچي دافغانستان شمال دجغرافیي له پلوه روس سره سرحدونه لري نوزياتره اجنټان يي په شمال کي درلودل اوبرتانوي هند دامپراتوری بریدونه دافغانستان دجنوبي برخو سره لږیدل نو ځکه يي خپل اجيران په جنوبي سيمو کي درلودل .

کله چي ۱۳۵۷کال خلق ديموکراتیک گوند دروسانو په کومک کودتا وکړه اوځان له پاره يي يو دوست پرينښود تول سازمانونه اوحزاب يي غوښتل ترخاورولاندي کړی نو په مقابل کي سخته مبارزه پيل شوه چي دغه مبارزه هم داسي مرحلي ته رسيږی چي شمالي برخي دروسانو سره قرار دادونه کوي اوجنوبي برخي دامريکايانو پټ همکاران کيږی د پخوا په شان انگلیس هغه دب دبه نوه امريکا ديو لوی قدرت په بڼه راڅرگندشو اوخپل اجنټان يي هم په خپلو سيمو کي ځان له پاره وساتل.

دشمال برخي دروسانو سره خواخوږی وه اومريکايانو دجنوبي برخو سره کله چي لور قدرتونه دافغانستان په جغرافيه کي توافق ته رسيدلی دی يو څه نسبی امن رامنځ ته شوی اوچي نه دی رسيدلی دجهاد اومقاومت او نورو ويوکو تر عنوان لاندي جنگونه شوي دی. کله چي روسانو په افغانستان کي ماتي وخوړه امريکا افغانستان ته شاه کره د امريکا يو لاس پوځی هیواد پاکستان دافغانستان مسایلو ته اور تيز کړ اوداصلي لوبغاړي په شکل کي را ودانگل د امريکا پرځای پاکستان خپل استخباراتي فعاليتونه پيل کړل اويران دطالب ضد اشخاصو سره همکارۍ کوله او هندوستان ورسره خواخوږي درلوده. مقصد داچي افغانستان تل دقدرتونو ترمنځ حایل واقع شوی دی خو چا خوړلی نه دی نو دتاریخ په اوږدو کي دافغانستان ځيني پښتانه په لومړيو کي دانگلیس تلي څتي پاتي شوي دی چي کله امريکا قدرت ته رسيږی بيا دي امريکا پاتي شوي دی اوچي امريکا لاس ترينه اخلي دبابر او اختر عبدالرحمان شاگردی هم کړی دی او ځيني تاجک د روس تلي څتي پاتي شوی دی چي دجهاد په دورکي دغه خبره ډيره واضح اوروبانه شوه. خو دغه خبره په کل کي دی نه په اجزاوو کي او استثناآت هم بايد ياد ولروپه دواړو برخو کي مطلق اکثریت قومونه ددی مخالف دی بلکي په دواړو برخو کي داسي خلک شتون لري چي دهرنوعه اجيرتوب مخالف دی ژبه، سمت، قوم، اوحتا مذهبی اختلافات ورته اړين نه دی بلکي انسانی جوهر ته معتقد دی که هغه په هرچا کي وي اوهمدغه انسانان بيا د ټولني دبدبختی نه ایستلو په طرف گامونه هم پورته کولی شي اوانسانیت له پاره لارښود گرځيدلی شي اوبس.

کله چي طالبانو افغانستان ونیوه دمسعود سره دامريکا دومره خواخوږي نوه لکه څومره چي روسي څخه جداشو حکومتونو اوداسامه په مقابل کي امريکايانو په مسعود باندی هم ډير باورنه درلوده خو يوازی مشترک دشمن يي گانه او د همدغه ټکي له وجي يو څه کومکونه هغه هم په اخرکي ورسره وکړل خولازم کومکونه يي ورسره نه دی کړی ځکه چي امريکا په دې عقیده نوه چي شمال ټلواله دي افغانستان ونيسي اوپه ټول افغانستان دي حکومت وکړلی شي بلکي دمسعود خواخوږي اړیکي هم دتاجکستان سره وي حتا دخپلو اړیکو له پاره چي دامريکا توجه ځان ته اړوی په امريکا کي يو وکیل نيولی وچي دامريکا دکانگرس غړو سره ورته ملاقاتونه تنظيم کړي، خو ملاعمر ته يي داسامه په اړه له عربستان سعودي رانيولی ترپاکستاني استخباراتو، ملايانو پوري پری ستړی کړی دی چي اسامه ورته وسپاري کله چي دبن پروسه جوړيږی هلته هم دقدرت دويش په اړه خبري سره کوی اوډير ويش په بن کي تاجکوته ورکول کيږی داسی هم ويل شوی چي په همدې موضوع ځيني پښتانه قومندانان دجلسی څخه او تل خو دغه يوه اضطراری مرحله وه چي ډيرجنجالونه په کي ونشول کيني بن کي دستارسيرت رأی له کرزي څخه ډيري وي مگر کرزی دبن له خوا پر افغانانو باندي قصداً تحميل شو او لوی قدرتونومور تقسيم کړي يو اودوی راباندي خپل واک وچلوي اوزموږ پوهه به په دې کي وي چي يو موټی واوسپرو اوديو ملي وحدت له پاره هلي ځلي وکړو .

کله چې په نوم ملی وحدت حکومت رامنځ ته کېږي داپه حقيقت کې په دې مانا وه چې امريکا دې پايښته ته ورسېده چې په تنها ځان افغانستان نشي خوړلی د فېم خبري، دشمالې ټلوالې عکس العملونه چې تر شاه يې خپل پخواني باداران وو نو دې پايښته ته ورسېده ترڅو دروس پلوي کسان په دولت کې نيمايي برخه وانه خلي په تنها ځان مور په افغانستان کې نه بريالی کېږو نو هماغه وه چې د پښتانو اوتاجکو نيمايي نيمايي حکومت يې دملي وحدت په نوم رامنځ ته کړ.

اوس امريکا غواړي چې داشرف غني دتلي زياتولو په موخه روس اوشمال په طالب باندي وډارکړي اوپاکستان ته يې هم هدايت ورکړي چې لاس پوځي دى نوره لږ درغلي کړه نو دسولي په نوم به يې څه طالبان په دولت کې يو ځای کړي چې شمال ورباندي ويروي اوڅه طالبان په شمال کې نظامي منورونه ترسره کړي چې گوري شماله سر پورته نه کړي دغه بلاگاني درباندي نازليری لکه دبدخشان اوکندوز پيښي بني بيلگي دى. که مور دوزير داخله خبروته هم لږدقت وکړو هغه په ډاگه وييل چې (په جنوب کې جگړه منطقوى ابعاد لري خو شمال کې جگړه داخلې موضوع دى) نو دوزير صيب له خبرو داسي څرگنديږي چې په داخل کې داسي کړي شتون لري چې دافغانستان شمال ته جگړه بول غواړي چې دغه پروژې دامريکا له پلوه ترسره کيږي خو دغه يوازي ډير شديدمناورونه دى اووزير داخله هم خپلو عسکرو ته دعمل بالمثل حکم کوي خو په دغه مرحله کې روس هم چپ نه پاتي کيږي اورووس په دې پوهيږي چې له شماله پيښاور جوړه وي کوم چې په (۱۹۸۰) کلونو کې ووخو طالب په شمال کې بريالی نه دى ځکه چې په شمال کې طالبانو سخته ضربه خوړلي اوبريالی نه دى شوى اونه تاجک ورته ډوډى گاني اوشپي ځايونه ورکوي نو په راروانو حالاتو کې به يوڅه نسبي امن رامنځ ته کيږي ځکه چې دروس اومريکي دواړو کسان په دولت کې پنځوس پنځوس فيصده برخه لري که امريکا سياسي مناورنه کوي نو روس هم پ مستقيم اوغير مستقيم بڼه منورنه ترسره کوي خو ورته نه تسليميږي.

که چيري مور منطقوي حالاتو جاج اخلو نو گورو چې يوې خوا پاکستان دچين سره دکاشغر دلاري په اړه لاسليکونه کوي او امن ته اړتيا ليدل کيږي نو پاکستان بيا مجبوردي چې په خپل لاس جوړ کړي افراطيان، په خپل لاس هلاک کړي اوپه دغو تجارتي قرارادونو په وسيله هند له تجارتي ساحني څخه ويستل کيږي اوله بلي خوا اوباما هندوستان ته سفر کوي چې هندوستان به يې فکرنه کوم داسي دزړه اخلاص تجارتي ته پريږدي ځکه چې امريکا هم دغه تجارتي چې هند ته دې خنډوي اوچين دې اروپاته لارپيدا کړي يو ډول تضادونه رامنځ ته کوي ترهغه پوري چې پاکستان له روسي سره گوتي پتي نه کړي اوگوتو پتونه به ورته په ډيره لوړه بيه تمامه شي اوماکان دې ونه لري چې دغه کارترسره شي.

نو له بلي خوا دايران مسله هم موربايد په نظرکې ونيسو چې هغوى هم نه غواړي چې افغانستان دې امن وي هغوى هم لومړى دشمن داعش دى چې ايران ته به ځان رسوي اوداعش يوازي نښي موجوديت لري څومره چې تبليغ کيږي په دغه کچه نشته دى که افغانستان دهند سره تجارتي لاري په اړه هوکړه کوي نو څرنکه به دهندوستان مالونه دافغانستان له لاري اروپاته ځي اوپاکستان به همداسي چپ اوغلى ورته گوري داهم په خپل وجود کې ستونزمنه خبره دى اود خيبر پختونخوا وزير راتل هم افغانستان اولته يې رسمى تشريفات ورکول هم له ياد ايستل نه دى پکار نو خلص داچې دامريکا اډې اورووس تضاد له يوې خوا دهندوستان اوپاکستان له بلي خوا ايران ، اوبه اوداعش چې په افغانستان کې نښي شتون لري داهم يوه لويه معضله دى.

اواساسى مسله دلته دى چې که سوله اوامن رامنځ ته شي دامريکي اډې هم ترسوال لاندې نيول کيږي نودغه قضايوى په نظر کې نيولو سره افغانستان خلک به همداسي په اورکې سوزوي اولورقدرتونو داقتصادى اوتجارتى منابعو به بنسکارکيږي ترهغه پوري چې دافغانستان په خلکو کې يوه خلاقه روشنفکره رهبري رامنځ ته نشي چې افغانستان له دغه تضادونو څخه ديو وحدت په طرف بوځي اوامن سوله سوکالي رامنځ ته شي نو په داسي شرايطو کې

لكه افغانستان يوازي روشن فكره نه بلكي خلاق روشن فكلو ته اړتيا ليدل كيږي چې دسمتي ، ژبني ، قومي ، اومذهبي اختلافاتو نه پورته معتقد ، ايمانداره وي، مفسد، جاه طلب او دخلكو په وينو يې لاسونه نوي سرشوي اړتيا ليدل كيږي چې ديو واحد مستقل افغانستان له پاره مبارزه وكړي اوله دغو تضادونو څخه افغانستان راوباسي ملي وحدت رامنځ ته كړي او يو حاكميت ترچتر لاندې ټول وگړي په صميمانه فضاء كي ژوند وكړي اودهدغه ورځي په هيله

مأخذ

.....
(۱) (نبردافغانی استالین) پروفیسور داکټر یوری تیحنیف ژباړن عزیز اریانفرمخ (۵۵الی۵۶)